

USNESENÍ

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Blanky Kapitánové a soudkyň Mgr. Zdeňky Winklerové a JUDr. Ivety Veselé ve věci

žalobců: **a) T. K.**, narozená dne xxx
bytem xxx xxx, xxx xxx
 b) J. K., narozený dne xxx
bytem xxx xxx, xxx xxx
oba zastoupeni advokátkou JUDr. Marií Cilínkovou
sídlem Bolzanova 1615/1, 110 00 Praha 1

proti
žalované: **Česká republika - Ministerstvo obrany ČR**, IČO 60162694
sídlem Tychonova 221/1, 160 00 Praha 6

o zaplacení částky 1 024 533 Kč s příslušenstvím a 1 483 332 Kč s příslušenstvím,
k odvolání žalované proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 26. listopadu 2020,
č. j. 33 C 56/2020-66,

takto:

Rozsudek soudu prvního stupně se **zrušuje** a věc se **vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

1. Napadeným rozsudkem soud prvního stupně uložil žalované zaplatit žalobkyni a) částku ve výši 1 024 533 Kč s úrokem z prodlení z této částky ve výši 10 % ročně od 13. 11. 2019 (výrok I.), žalobci b) částku ve výši 1 483 332 Kč s úrokem z prodlení z této částky ve výši 10 % ročně od 13. 11. 2019 do zaplacení (výrok II.). O nákladech řízení rozhodl tak, že žalovaná je povinna nahradit žalobkyni a) částku 61 021 Kč k rukám její zástupkyně (výrok III.) a žalobci b) pak 69 926 Kč k rukám jeho zástupce (výrok IV.) a to vše do tří dnů od právní moci rozsudku s tím, že Česká republika – Obvodní soud pro Prahu 6 nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok V.).
2. Takto soud rozhodl o žalobě, kterou se každý ze žalobců domáhal svého ztížení společenského uplatnění a nákladů na znalecké posudky po 12 000 Kč. Žalobci újmu na zdraví utrpěli při nehodě dne 23. 9. 2017 způsobené na akci organizované Armádou České republiky.
3. Žalovaná nesouhlasila s výší odškodnění, neboť považuje závěry žalobci opatřených znaleckých posudků za nesprávné, v tomto směru vznesla řadu konkrétních námitek.
4. Soud prvního stupně zjistil tento **skutkový stav**: Dne 23. 9. 2017 žalobci utrpěli úraz, v této souvislosti bylo trestně stíhání parašutisty usnesením Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 7 ze dne 28. 5. 2018 č. j. 2 ZT 16/2018-20 podmíněně zastaveno. Žalovaná přípisem ze dne 12. 10. 2017 uznala svoji odpovědnost za vznik úrazů na straně žalobců. Žalobkyně a) zaplatila za znalecký posudek 12 000 Kč, žalobce b) zaplatit za znalecký posudek rovněž 12 000 Kč. Přípisem ze dne 23. 10. 2019 žalobci vyzvali žalovanou k úhradě žalovaných částek, žalovaná toto odmítla přípisem ze dne 12. 11. 2019. Žalobce b) je v důsledku trvalých následků ohledně některých pojistných oblastí nepojistitelný.

5. Ohledně zdravotního stavu žalobců obvodní soud provedl dokazování lékařskými zprávami žalobců a zjistil „rozsah způsobených zranění a jejich následky na zdraví žalobců“ (*pozn. odvolacího soudu: blíže nespecifikováno*). Dále soud provedl výslech znalce, avšak z tohoto důkazního prostředku žádné skutkové zjištění nenačerpал. Soud provedl dokazování též znaleckými posudky vypracovanými MUDr. Janem Šimčíkem předloženými žalobci a zjistil, že v důsledku poranění, která žalobcům byla způsobena při nehodě ze dne 23. 9. 2017, vzniklo na straně žalobkyně a) ztížení společenského uplatnění ve výši 7,8 % rámcové částky tj. 400násobku průměrné mzdy za rok předcházející ustálení zdravotního stavu žalobkyně a) a na straně žalobce b) ztížení společenského uplatnění ve výši 9,3 % rámcové částky tj. 400násobku průměrné mzdy za rok předcházející ustálení zdravotního stavu žalobce b).
6. Návrhy žalované na doplnění dokazování (a to včetně podkladů, ze kterých znalec při vypracování znaleckého posudku vycházel, ale do znaleckého posudku nezařadil) prvostupňový soud odmítl s poukazem na podrobný výslech znalce.
7. Soud I. stupně po **právní stránce** odkázal na ust. § 2958 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění (dále jen „o. z.“). Konstatoval, že mezi stranami nebylo sporu o vzniku zranění žalobců, ani o tom, že jejich příčinou byla nehoda ze dne 23. 9. 2017 a žalovaná svou odpovědnost za poškození zdraví žalobců uznala. Spor byl jen o výši odškodnění z titulu ztížení společenského uplatnění a v tomto směru byly soudem vyhodnoceny jako rozhodující důkazy znalecké posudky z oboru zdravotnictví a výslech znalce MUDr. Jana Šimčíka. Soud má oba znalecké posudky doplněné o výslech znalce za vnitřně nerozporné a logické a dle soudu z provedeného dokazování nebyla zjištěna skutečnost, které by závěry znalce zpochybňovaly. Dle soudu znalec při svém výslechu veškeré výtky ke znaleckým posudkům ze strany žalovaného logicky vysvětlil. Konkrétně se pak odvolací soud zabýval námitkou opakovaného užití jednotlivých omezení žalobců v několika doménách a vysvětlil, že znalec správně promítl zjištěná omezení vždy do všech dotčených domén a přiléhavě ohodnotil. Dále soud uzavřel, že znalec vycházel ohledně doby ustálení zdravotního stavu žalobců z doby jednoho roku od nehody tj. ke dni 23. 9. 2018, což plně odpovídá dosavadní soudní praxi shrnuté i v Metodice k náhradě nemajetkové újmy na zdraví Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 14/2014 (dále také jen „Metodika“) konkrétně v jejím čl. X. Znalec správně při svých závěrech vycházel z lékařských zpráv žalobců a soud proto vzal závěry znalce o výši procentního ztížení společenského uplatnění žalobců za správné a při dalším právním hodnocení z nich vycházel.
8. V souladu s čl. X. Metodiky soud jako výchozí rámcovou částku pro ohodnocení ztížení společenského uplatnění považoval 400-násobek průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní stav poškozených. Dle závěrů Českého statistického úřadu činila průměrná hrubá měsíční nominální mzda na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za kalendářní rok 2017 částku 29 504 Kč, výchozí rámcová částka pro posouzení výše tak činila 11 801 600 Kč. Dále soud základní rámcovou částku zvýšil z důvodu věku o 10 % u žalobkyně a) a u žalobce b) o 34 % v souladu s čl. X Metodiky. Následně soud zjistil 7,8 % u žalobkyně a) a 9,3 % u žalobce b) ze zvýšené rámcové částky a uzavřel ve shodě se znalcem, že výše nemateriální újmy činí u žalobkyně a) 1 012 533 Kč a u žalobce b) 1 471 332 Kč. Současně soud žalovanému uložil zaplatit žalobcům jejich náklady na pořízení znaleckých posudků, když jde o náklady nutné k vyčíslení a uplatnění jejich nároku. Žalované uložil zaplatit požadované částky včetně úroku z prodlení ve výši dle § 1802 o. z. ve spojení s § 2 nařízení vlády č. 351/2013 Sb. když v prodlení se žalovaná ocitla dne 13. 11. 2019 na základě výzvy žalobců ze dne 23. 10. 2019.

9. O nákladech řízení účastníků rozhodl soud první instance dle § 142 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění, dále jen „o. s. ř.“, za použití vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif v platném znění.
10. Státu pak obvodní soud nepřiznal právo na náhradu nákladů spočívajících ve znalečném, neboť žalovaná je osvobozena od soudních poplatků dle § 11 odst. 2 písm. a) zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.
11. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná včasné a přípustné **odvolání** s tím, že soud prvního stupně neúplně zjistil skutkový stav, neboť neprovedl navržené důkazy potřebné k prokázání rozhodných skutečností, soud prvního stupně navíc nepřihlédl k odvolatelem tvrzeným skutečnostem a na základě provedených důkazů dospěl k nesprávným skutkovým zjištěním, které vedly k nesprávnému právnímu posouzení věci, a proto navrhuje, aby odvolací soud napadené rozhodnutí zrušil. Žalovaná zopakovala všechny své dosavadní námitky vůči znaleckým posudkům (např. znalec posuzoval u obou žalobců nemajetkovou újmu týkající se jejich psychického stavu a u nezletilého žalobce rovněž oblast speciální pedagogiky, kdy v této oblasti nemá odbornost, ani zkušenosti a jedná se o významnou část nemajetkové újmy, kdy si znalec pro zjištění trvalých následků v této oblasti ani nepřibral konzultanta; některé položky byly hodnoceny předčasně, např. intimní život nezletilého žalobce, napadá také to, že došlo ke stanovení ustálení zdravotního stavu bez vazby na zdravotní stav poškozených, u žalobce b) nedošlo k ustálení jeho trvalých následků, stav se zlepšuje. Znalec nezkoumal, zda se na trvalých následcích nepodílela špatná léčba a nedostatečná aktivita z její strany, popř. zanedbání rehabilitace ze strany rodičů) a zejména žalovaná napadá, že s jejími námitkami se nevypořádal ani soud ani znalec. Pokud soud navíc uvedl, že nebyl proveden jakýkoliv důkaz, který by zpochybňoval lékařské zprávy předložené žalobci sloužící jako podklady pro znalecký posudek, nutno uvést, že soud žalované zamítl všechny důkazní návrhy, a to včetně doplnění podkladů pro znalecký posudek (tj. dotazníků, jenž žalobci sami vyplnili před zpracováním znaleckých posudků), i když ty by měly být součástí znaleckého posudku. Žalovaná dále nesouhlasí s tím, že znalec zařadil opakovaně jednu tvrzenou indispozici posuzovanou do více oblastí. Znalec vycházel zejména ze subjektivního hodnocení zdravotního stavu žalobce popsaného jeho rodiči. O žalobce se v době po jeho úraze dne 23. 9. 2017 starala celá řada specialistů, proto se vyšetření učiněné znalcem jeví jako zcela nedostatečné. Znalec nikterak nepřihlédl ke skutečnosti, že u celé řady znalcem tvrzených obtíží žalobce se může jednat o běžné vývojové vady, které jsou v populaci předškolních dětí zcela běžné a s pomocí odborníků, tj. speciálních pedagogů a logopedů, zcela odstranitelné, některé vady není možno prokazatelně určit jako následek úrazu ze dne 23. 9. 2017. Konstatoval-li znalec ve znaleckém posudku, že síla stisku pravé ruky je o 20 % slabší oproti stisku levé ruky, pak toto nemusí být následek úrazu, ale může se jednat o skutečnost, že žalobce, který v době před a ani po úraze ještě neměl prokazatelně vyhraněnou laterální, ale nyní je levák, tedy se může jednat o jeho „silnou ruku“, která je pochopitelně silnější než ruka pravá. Navíc ani v případě snížené svalové síly a vytrvalosti pravostranných končetin se nemusí jednat o trvalý stav. Znalec nezohlednil skutečnost, že se žalobce, resp. jeho rodiče, v době po úraze neřídili doporučeními ošetřujících lékařů; z lékařských zpráv přiložených k posudku vyplývá, že rodiče žalobce s tímto doma necvičili pravostranné končetiny a jemnou motoriku dle doporučení, když se cvičením doma začali nejdříve ke konci ledna 2018. Dále pak z lékařských zpráv vyplývá, že žalobci byla v souvislosti s vadou řeči doporučena logopedická péče dne 9. 4. 2018, a to od září 2018, nicméně žalobce na logopedii nedocházel ještě minimálně na konci února 2019. Od února 2018 bylo rodičům žalobce doporučováno navštívit ORL a oční ambulanci, avšak oční vyšetření žalobce podstoupil až v dubnu 2019 a o vyšetření na ORL chybí jakýkoliv záznam. Znalec taktéž zohlednil v celé řadě domén v jednotlivých oblastech změny nálad u žalobce, avšak tyto byly vždy tvrzeny toliko subjektivně jeho rodiči. Znalec v posudku uvedl mnohem více informací ze zdravotnické dokumentace žalobce, než kolik je obsaženo

v samotných přílohách posudku. Největší výhradu má žalovaná ke znalcem hodnocené oblasti intimních vztahů žalobce, kdy znalec hodnotil odhad budoucnosti, že by žalobce mohl mít s ohledem na své změny nálad potíže v intimním životě. Znalec dle názoru žalované nemůže nyní relevantně hodnotit intimní život žalobce, který nastane až za několik let. Ustálení zdravotního stavu by se nemělo vázat pouze k časovému údaji, ale rovněž k faktickému zdravotnímu stavu žalobců, tj. v některých případech nemusí být zdravotní stav po roce opravdu ustálený tak, aby bylo možno jej hodnotit.

12. Žalobci navrhli napadený rozsudek potvrdit. K jednotlivým námitkám pak uvedli, že princip Metodiky NS ČR je takový, že znalec provádějící stanovení výše nemajetkové újmy vychází z lékařských zpráv poškozeného, které vystavili příslušní odborní ošetřující lékaři, a protože znalec na stanovení výše nemajetkové újmy musí být rovněž lékařem, je schopen interpretovat závěry těchto lékařských zpráv do posudku dle Metodiky. Znalec v každé doméně musí znalec hodnotit utrpěné trvalé následky, proto je zcela obvyklé, že jeden trvalý následek se promítá do několika domén – oblastí. Metodika nestanoví postup při výpočtu ZSU u dítěte, postupuje se v zásadě stejně jako u dospělého, i když je zřejmé, že některé domény jsou těžko hodnotitelné nejen vzhledem k věku ale i vývoji dítěte. Žalobci se nedomnívají, že by došlo k předčasnému hodnocení jakékoli položky a odkazují na judikát Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 2429/2018, ze kterého vyplývá, že pokud omezení, resp. i potencialita postižení, byť intimních a sexuálních funkcí již vyplývá ze zdravotního stavu poškozeného v útlém věku, je třeba k tomuto přihlédnout ihned a zahrnout toto do odškodnění, neboť v budoucnu již nelze hovořit o změně zdravotního stavu a toto tedy v budoucnu odškodnit, navíc např. při dosažení zletilosti může být promlčeno. ZSU lze hodnotit při ustálení zdravotního stavu, zpravidla rok od nehody v době, kdy nejsou očekávány žádné lékařské zákroky, které by měly zlepšit zdravotní stav poškozeného. Znalec zpracoval posudek po roce a půl od úrazu v době, kdy oba žalobci se již vrátili z rehabilitačních pobytů k vedení běžného života, tedy v době kdy byly zjistitelné dopady úrazu do každodenního života poškozených. K námitce, že znalec nezkoumal, zda rodiče postupovali při léčbě žalobce b/ správně či zda se na trvalých následcích žalobkyně a/ nepodílela špatná léčba a nedostatečná aktivita z její strany, uvedli, že toto nebylo úkolem znalce a mají za to, že žalovaná žádná konkrétní tvrzení a důkazy k nim nenabízí. Podle žalobců není třeba ústavního znaleckého posudku, neboť ucelený vhled nejlépe dává zdravotní dokumentace žalobců, která byla předložena při zpracování posudku a částečně založena do soudního spisu. Žalovaná sice kritizuje výpočet dle Metodiky, ale sama neuvádí jiný způsob, který by byl v souladu se zásadou slušnosti. Vyjádření žalované ve vztahu k nezletilému a jeho rodičům v tom, že se mu nevěnovali a necvičili dle pokynů lékařů je nepravdivé. Rodiče jsou s nezletilým od jeho narození, proto poznají, zda se jeho chování a vývoj mění, poznají, kdy je něco špatně. Navíc už ve zprávě ze dne 10. 11. 2017 je uvedeno ...prevence úrazu.....z čehož pro rodiče vyplynulo, že je třeba, aby se nezletilý vyhýbal aktivitám, při kterých může utrpět zranění, čímž jsou i kontaktní sporty např. fotbal apod.
13. Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, § 212a odst. 1 a 5 o. s. ř.), a bez nařízení jednání (§ 214a odst. 2 písm. d/ ve spojení s ust. § 219a odst. 1 písm. b/o. s. ř.) dospěl k závěru, že odvolání žalované je důvodné.
14. Pokud jde o právní posouzení věci, tak soud prvního stupně použil přílehavou právní normu v odpovídajícím znění. Podle § 2958 o. z. při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, vyvažující plně vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se podle zásad slušnosti.

15. Z citovaného ustanovení vyplývá, že při újmě na zdraví přichází v úvahu odškodnění formou 3 různých nároků: tzv. bolestného, tzv. náhrady ztížení společenského uplatnění a náhrady další nemajetkové újmy (označované jako náhrada za duševní útrapy).
16. Předmětem tohoto řízení je toliko ztížení společenského uplatnění (a nákladů na znalecké posudky) jako odškodnění trvalé ztráty příležitosti zapojit se do různých sfér uplatnění v životě z důvodu přetrvávajících zdravotních omezení. Ztížení společenského uplatnění představuje do budoucna trvale ztracené nebo omezené možnosti seberealizace poškozeného ve sféře rodinného, kulturního, společenského či sportovního života. Jedná se např. o vynucenou změnu profesní kariéry, omezení ve sportovním vyžití (a v trávení volného času vůbec), ztrátu sociálních kontaktů, nemohoucnost a s tím spojenou odkázanost na pomoc jiných (s pocitem vynucené vděčnosti) apod. Účelem je tedy poskytnout náhradu za nemožnost žít plnohodnotný život. Východiskem jsou aktivity a styl života konkrétního postiženého před ublížením na zdraví a jeho posouzení v porovnání se stavem, který se ustálil po proběhnuvší léčbě. Jde tedy o to, že se zde projevují určité trvalé následky, které mají negativní vliv na další život postiženého a představují překážku pro jeho další životní dráhu. V rámci hodnocení trvalých následků pro další život postiženého je nutné zohlednit jeho věk. V případě nezletilých půjde například o to, jakým způsobem se zúžila možnost volby jejich povolání a jejich celkového rozvoje, v případě seniorů to, že budou např. složitěji hledat uplatnění v oboru, ve kterém po celý život působili (*viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 190/2017*).
17. Ustanovení § 2958 o. z. vyžaduje pro určení výše náhrady za nemajetkovou újmu vyvolanou ublížením na zdraví, aby vytrpěná újma byla odčiněna v penězích plně, případně podle zásad slušnosti, žádná konkrétní kritéria však nestanoví. Za účelem objektivizace a medicínské klasifikace vytrpěných újem na zdraví vypracovala česká justice systém označovaný jako Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (§ 2958 o. z.), jejíž základní východiska byla publikována pod č. 63/2014 Sb. soudních rozhodnutí a stanovisek. Tento systém je založen na upravené metodice Světové zdravotnické organizace (WHO), nazvané v české verzi Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví (ICF), a to tak, aby u trvalých zdravotních následků, ztěžujících poškozenému společenské uplatnění, bylo možno lékařskou diagnostikou vyjádřit a objektivizovat nepříznivé dopady zdravotních potíží do všech životních činností člověka a ve srovnání s jinými případy kvalifikovat rozsah omezení či vyřazení poškozeného z různých sfér společenského zapojení (*takový systém označil za vhodný i Ústavní soud v nálezu ze dne 16. 2. 2016, sp. zn. I ÚS 3122/2015, viz body 24. a 25.*). Součástí takového přístupu je i tzv. objektivizace (personalizace) výpočtem zjištěné částky, tedy její individuální úprava s ohledem na konkrétní poměry poškozeného, zejména věk, rozsah a kvalitu předchozího společenského zapojení, případně další významné okolnosti uvedené v § 2957 o. z. Lze uzavřít, že postup popsán v Metodice Nejvyššího soudu má plnit zákonný princip slušnosti (§ 2958 věta druhá o. z.) i požadavek legitimního očekávání (§ 13 o. z.), *srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2017, sp. zn. 6 Tdo 1791 /2016*. Metodika pokrývá veškeré situace, v nichž se zhoršení života poškozeného může projevit, hodnotí se všechny položky (domény). Výpočet celkového stupně postižení se řídí pravidlem váženého průměru jednotlivých domén nejprve v rámci kapitoly a poté i jednotlivých kapitol v rámci celku; váha je u všech stejná. Proto se zjištěné procento u každé domény koriguje její relativní váhou v rámci kapitoly, tj. násobí se poměrem vůči celkovému počtu domén v kapitole. Takto zjištěná korigovaná procenta se v rámci jednotlivých kapitol sečítají a za každou kapitolu se tak dosahuje celkové korigované procento. Protože váha jednotlivých kapitol je shodná (0,1111), součet jim odpovídajících korigovaných procent dává výsledné procento omezení funkčních schopností (0 – 100%). Rámcová výchozí částka dle této Metodiky vyjadřuje pomyslné 100% vyřazení poškozeného ze společenského života, je vyjádřena pomocí 400násobku průměrné hrubé měsíční nominální mzdy na přepočtené počty zaměstnanců v národním hospodářství za rok, v němž se ustálil zdravotní stav

poškozeného. Pro účely učení ztížení společenského uplatnění je však nutno, aby soud dostatečně zjistil skutkový stav – tj. zdravotní stav a zapojení poškozených do společenských aktivit v době před úrazem a dopady trvalé zdravotní újmy do jejich schopností a možností po ustálení zdravotního stavu. Rozhodující je tedy porovnání stavu před vznikem újmy na zdraví se stavem, který se vytvořil po ustálení zdravotního stavu poškozeného (*srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1592/2010*).

18. Z uvedeného vyplývá, že postup znalce, který omezení spojené s utrpěným zraněním promítl do více domén, je zcela správné. Pochybení odvolací soud neshledává ani v tom, že znalec zpracoval znalecký posudek dle Metodiky i na nezletilého poškozeného. Je sice pravda, že s ohledem na nízký věk nezletilého lze Metodiku použít pouze přiměřeně, avšak s ohledem na neexistenci jiného nástroje pro přiblížení toho, jak penězi vyjádřit újmu spočívající ve ztížení společenského uplatnění žalobce, lze nepochybně jako jeden z důkazních prostředků použít právě znalecký posudek založený na uvedené Metodice. V neposlední řadě také lze připomenout, že Metodika počítá s navýšením odškodnění v souvislosti s nízkým věkem poškozeného, tedy a priori se počítá s využitím Metodiky i v těchto případech.
19. Soudu prvního stupně je třeba vytknout, že tedy nezjistil řádně skutkový stav, protože si učinil nesprávný obraz o rozsahu relevantních skutečností pro rozhodnutí ve věci. Zejména neučinil žádná skutková zjištění ohledně předúrazové doby. Vycházel totiž toliko ze znaleckých posudků, ačkoliv ke zjištění zapojení poškozených do společenských aktivit v době před úrazem nemůže být znalecký posudek z oboru zdravotnictví způsobným důkazním prostředkem.
20. Dále je třeba soudu vytknout, že jedinými důkazy k výši ztížení společenského uplatnění žalobců byly písemné znalecké posudky. Obvodní soud totiž nenačerpал z výslechu znalce vůbec žádné skutkové zjištění, a proto tento důkazní prostředek neměl jakkoliv hodnotit a neměl jej ani použít při hodnocení jiného důkazu. Odvolací soud také nesouhlasí s postupem soudu, který popsal své skutkové zjištění plynoucí ze zdravotní dokumentace žalobců jako „rozsah způsobených zranění a jejich následky na zdraví žalobců“, neboť konkrétní obsah svého zjištění účastníkům (ani odvolacímu soudu) nijak nezprostředkoval a uvedený text vůbec nelze považovat za konkrétní skutková zjištění, nelze z něho seznat zdravotní stav žalobců a tato zjištění použít při hodnocení ostatních důkazů.
21. V dané věci bylo třeba ke zjištění správného skutkového stavu odborných znalostí z oblasti zdravotnictví, kterými soud nedisponuje a ani je nemůže nahradit vlastní úvahou. Závadu nelze spatřovat v tom, že tyto znalecké posudky byly vypracovány na žádost žalobců a těmito také soudu předloženy, neboť nejenže obsahovaly náležitosti znaleckého posudku tak, jak jsou uvedeny v § 13 odst. 2 až 4 vyhl. č. 37/1967 Sb., ale byly opatřeny i doložkou znalce, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku tak, jak to požaduje ust. § 127a o.s.ř. Na znalecký posudek splňující předpoklady stanovené v § 127a o. s. ř. se hledí jako na znalecký posudek vyžádaný soudem, ačkoli byl předložen účastníkem (jak se podává přímo z výslovného znění zmíněného ustanovení) [*srov. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013, uveřejněného pod číslem 38/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, k nimž se Nejvyšší soud opakovaně přihlásil např. v usnesení ze dne 8. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 73/2014, rozsudku ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1124/2014, ze dne 7. 1. 2016, sp. zn. 29 Cdo 962/2013, ze dne 25. 2. 2016, sp. zn. 25 Cdo 878/2014, či v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4292/2016*]. Znalecký posudek není vyňat z okruhu důkazů, jejichž validitu a přesvědčivost soud hodnotí pro své rozhodnutí. Znalecký posudek soud sice hodnotí jako každý jiný důkaz podle § 132 o. s. ř., odborné závěry v něm obsažené však hodnocení soudem podle § 132 o. s. ř. nepodléhají. Hodnocení důkazu znaleckým posudkem tedy spočívá v posouzení, zda posudek znalce má všechny formální náležitosti, zda závěry uvedené ve vlastním

posudku jsou náležitě odůvodněny a zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, zda znalec vyčerpal úkol v rozsahu, jak mu byl zadán, zda přihlédl ke všem skutečnostem, s nimiž se měl vypořádat, zda jeho závěry jsou podloženy výsledky řízení a nejsou v rozporu s výsledky ostatních provedených důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení. Aby soud mohl znalecký posudek odpovědně hodnotit, nesmí se znalec omezit ve svém posudku na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru (*srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009, či ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. 22 Cdo 4532/2010, anebo usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 1054/13*). Soud nemůže přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů znalce, neboť k tomu soudci nemají odborné znalosti nebo je nemají v takové míře, aby mohli toto přezkoumání zodpovědně učinit (*viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2016, sp. zn. 21 Cdo 1557/2015*). Je proto nezbytné, aby posudek znalce z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, který poškozený předkládá - má-li se o něj soud při rozhodování o nároku poškozeného opřít - vymezil uvedené skutečnosti a ve vztahu k nim pak adekvátním způsobem vyložil důvodnost vyčíslené finanční kompenzace, která se z odborného hlediska jeví jako odpovídající zákonné úpravě.

22. Účelem znaleckého posudku je vytvořit pro soud dostatečně podrobný, strukturovaný a pochopitelný skutkový podklad, obsahující odborný lékařský závěr o míře vyřazení poškozeného z životních činností definovaných v Metodice tak, aby soud mohl učinit právní závěr o výši náhrady za nemajetkovou újmu (*srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 9. 2017, sp. zn. 8 Tdo 190/2017 (publikovaný pod Rt 39/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek)*). Soud může rozhodnout o přiznání nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy v penězích jen za situace, že v důkazním řízení byla důvodnost i výše takového nároku náležitě prokázána. Nedostatků dokazování spočívající nap. v tom, že znalecký posudek předložený poškozeným, o nějž opírá uplatněný nárok, neposkytuje dostatečný podklad pro rozhodnutí, nemůže soud překlenout tím, že stanoví náhradu s odkazem na zásadu slušnosti (*viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2018, sp. zn. 6 Tdo1017 /2018, publikované pod Rt 15 /2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek*).
23. Postup znalce, který tedy vycházel při zpracování znaleckého posudku z podkladů, které však soudu (ani účastníkům) nezpřístupnil, znemožňuje soudu řádné zhodnocení tohoto důkazu a již jen proto (s přihlédnutím k tomu, že znalecké posudky jsou podle odůvodnění rozhodnutí jediným relevantním důkazem pro rozhodnutí soudu) je přezkoumávané rozhodnutí přinejmenším předčasné. Stejně tak by měl soud zpozornět, pokud znalec vysvětlí, že pro podaný znalecký posudek považoval za zajímavé jen patologické nálezy (resp. jen ty části lékařských zpráv), protože toto vysvětlení vyvolává podezření, že znalecký posudek neobsahuje objektivní závěry založené na komplexních zdravotní dokumentaci poškozených (a to zejména v kombinaci s tím, že část podkladů znalec neodtajnil).
24. K námitkám ohledně specializace lze dodat, že znalec z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, nemusí být zároveň znalcem pro odvětví, do něhož spadá újma způsobená úrazem - *viz rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 2. 5. 2016, sp. zn. 4 Tmo 2/2016*, v němž se konstatuje, že k podání znaleckého posudku podle Metodiky Nejvyššího soudu k nemajetkové újmě na zdraví, který je pro soud základem pro určení náhrady za ztížení společenského uplatnění (§ 2958 o. z.), je odborně způsobilý znalec z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, aniž by se vyžadovala jeho "kmenová" odbornost pro dané postižení. Takový znalec však musí ve svém posudku vyjádřit učiněné závěry o stupni obtíží poškozeného pro účely využití Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy

na zdraví (§ 2958 o. z.) s oporou o diagnózu a závěry příslušného odborníka (např. i formou převzetí odborných zjištění znalce příslušného odvětví). Znalec „na Metodiku“ tedy nestanoví diagnózu ani neřeší odborné otázky spadající do jiných odvětví v oboru zdravotnictví, proto též k podání znaleckého posudku podle Metodiky je odborně způsobilý znalec z oboru zdravotnictví, odvětví stanovení nemateriální újmy na zdraví, aniž by byla vyžadována jeho odbornost odpovídající danému postižení. Tento znalec však musí učinit své závěry o stupni obtíží poškozeného s oporou o diagnózu a zjištění příslušného odborníka (*srov. usnesení NS ze dne 18. 10. 2018, sp. zn. 6 Tdo 1017/2018, publikováno pod Rt 15/2020 Soudních rozhodnutí a stanovisek*). Absence podkladů, ze kterých znalecké posudky vycházejí, pak neumožňuje kompletní přezkum toho, zda uvedené podmínky byly splněny.

25. Není možné, aby v nyní stanovené náhradě byly předjímány takové potenciální možnosti, které lze vyčíslit a zohlednit až v době, kdy skutečně nastanou (*srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 2. 2016, sp. zn. 25 Cdo 4376/2015*), tedy zejména tvrzené problémy žalobce v intimních vztazích. Zde měl soud své dokazování zaměřit na to, zda se skutečně sociální chování žalobce v jeho vrstevnické skupině změnilo či nikoliv, případně zda změny v chování lze mají charakter patologický či znaky běžného dospívání (v této souvislosti lze vzpomenout, že podle příloh znaleckého posudku se nezletilý vrátil zpět do školky cca 1/2 roku po úrazu). Nastalo-li by v budoucnu i trvalé zhoršení zdravotního stavu oproti nyní zjištěné situaci, může vzniknout další nárok na náhradu za ztížení společenského uplatnění pokrývající obtíže, které nyní nebylo možno vzít v potaz (*srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 25 Cdo 991/2006, publikované pod č. 79/2007 Sbírky*).
26. Ke znaleckému posudku má však odvolací soud i další výhrady: Znalecký posudek byl vypracován předčasně, aniž bylo soudem zjištěno cokoliv o celkové psychické a fyzické kondici žalobců a jejich sociálním zapojení před 23. 9. 2017.
27. Znalec vůbec nebyl dotázán pro účely popsání, jak vypadá ustálený zdravotní stav poškozených a kdy se ustálil. Ztížení společenského uplatnění vzniká v době, kdy se zdravotní stav poškozeného po léčení natolik ustálil, že bylo patrné, zda a v jakém rozsahu ke ztížení jeho uplatnění v životě a ve společnosti došlo, a kdy lze tedy na základě skutkových okolností, které má lékař k dispozici, objektivně provést jeho hodnocení. Zdravotní stav poškozeného po úrazu lze považovat za ustálený až po skončení kontinuálně probíhající léčby předpokládaného vývoje následků zdravotního poškození. Okolnost, kdy došlo k ustálení zdravotního stavu poškozeného, je třeba hodnotit komplexně, nikoliv zvlášť pro jednotlivé lékařské obory, na které se lékařská věda formálně dělí. Soudní judikatura dospěla k závěru, že ztížení společenského uplatnění vzniká v době, v níž je možné zdravotní stav poškozeného po poškození na zdraví považovat za ustálený a v níž je tedy možné posoudit, jaký má změněný (zhoršený) zdravotní stav poškozeného prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb nebo pro plnění jeho společenských úkolů. V tomto směru odvolací soud zdůrazňuje, že není možné určit okamžik ustálení zdravotního stavu poškozeného pouze s poukazem na obecná doporučení Metodiky (jak to vyplývá z odůvodnění soudu prvního stupně).
28. Není zřejmé, zda a jak znalec odlišoval, které projevy chování nezletilého poškozeného jsou typickým znakem dospívání či nedostatkem nijak s úrazem nesouvisejícím a které jsou projevem poškození zdraví v důsledku předmětného úrazu. Zejména však není možné hodnotit potencialitu do budoucna (viz výše).
29. Uvedené nedostatky znaleckého posudku nebyly odstraněny ani výsledkem znalce a to již jen proto, že obvodní soud (jak shora uvedeno) z výsledku znalce vůbec nic nezjistil. Přesto soud

prvního stupně závěry znaleckých posudků nekriticky převzal a vystavěl na nich své rozhodnutí a námitky žalované, které soud všechny důkazní návrhy pozamítal, zůstaly v drtivé většině nevypořádány. Uvedený postup soudu tak hraničí s porušením práva na spravedlivý proces, který nelze omlouvat tím, že podlehnulší stranou je stát. Požadavek na řádné odůvodnění rozhodnutí obecných soudů patří mezi základní atributy spravedlivého procesu. Podle konstantní judikatury Ústavního soudu se musí obecné soudy vypořádat s námitkami uplatněnými účastníky v řízení, a to „způsobem odpovídajícím míře jejich závažnosti“ [srov. *nález Ústavního soudu ze dne 29. 8. 2017, sp. zn. III. ÚS 593/17, nález Ústavního soudu ze dne 3. 10. 2006, sp. zn. I. ÚS 74/06*]. V opačném případě tím soud založí nepřezkoumatelnost rozhodnutí. Se závažnými a konkrétně formulovanými námitkami účastníků řízení, které mají vztah k projednávané věci a které jsou zásadní pro samotné rozhodnutí, je však soud povinen se v odůvodnění rozhodnutí vypořádat, a to maximálně transparentním a logickým způsobem, ze kterého bude „myšlenková operace“ soudu zřejmá (*viz nález Ústavního soudu ze dne 23. 1. 2008, sp. zn. I. ÚS 2568/07*).

30. Stejně tak je sice na soudu, které důkazy provede a které nikoliv (§ 120 odst. 1 o. s. ř.), nesmí jít ovšem o výraz libovůle. Důvody, proč nebylo důkazním návrhům vyhověno, musí být v rozhodnutí vysvětleny (§ 157 odst. 2 o. s. ř.), zejména jedná-li se o důkazní návrhy toho z účastníků, jenž byl ve sporu neúspěšný (*srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2011, sp. zn. 23 Cdo 2900/2010, ze dne 13. 8. 2013, sp. zn. 32 Cdo 2870/2011, ze dne 24. 5. 2017, sp. zn. 22 Cdo 135/2017, ze dne 15. 11. 2017, sp. zn. 32 Cdo 5003/2015, a ze dne 15. 5. 2019, sp. zn. 32 Cdo 2570/2017*). Z judikatury vyplývá, že soud neprovede důkazy, které jsou pro věc nerozhodné a nemohou směřovat ke zjištění skutkového stavu věci (ke zjištění skutečností předvídaných skutkovou podstatou právní normy), jakož i důkazy, které jsou zjevně nabízeny jen proto, aby řízení bylo účelově prodlouženo (důkazy pro rozhodnutí bezvýznamné). Stejně tak neprovede důkazy, které byly pořízeny nebo opatřeny v rozporu s obecně závaznými právními předpisy (důkazy nezákonné).
31. Protože k objasnění skutkového stavu věci je třeba provést rozsáhlé doplnění dokazování, když k většině relevantních skutečností nebylo doposud žádné dokazování provedeno (§ 2132 odst. 4 o. s. ř.), což nelze učinit v odvolacím řízení (§ 219a odst. 2 o. s. ř.), zrušil odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně postupem podle § 219a odst. 2 o. s. ř. a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 221 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).
32. O nákladech řízení před soudy obou stupňů bude rozhodnuto v novém rozhodnutí soudu prvního stupně (§ 224 odst. 3 o. s. ř.).
33. Výhrady pak odvolací soud má i k tomu, jak bylo rozhodnuto o nákladech státu spojených s výslechem znalce, neboť předpoklady pro osvobození od soudních poplatků dle § 148 odst. 1 o. s. ř. jsou majetkové předpoklady ve smyslu § 138 odst. 1 o. s. ř. a na posuzování této otázky nemá vliv to, zda je účastník ve smyslu § 11 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, osvobozen od soudních poplatků.

Poučení:

Proti tomuto usnesení **není** dovolání přípustné.

Praha 27. dubna 2021

JUDr. Blanka Kapitánová v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje B. S.